

1011 1.

[illegible]

ՄԻՐՈՅ ԹԱՐԴՄԱՆՉԱՅ ԳԱՐԺԱՐԱՆԻՄ ՏՕՆԱԽՄԵՈՒԹԵԱՆ, ՀԱՆԴԻՍԱՆ

Քանիք ԼՈՒՍԱՆՈՐ ԱՌԶՆՈՐԴԻ ԵՒ ՀԱՅՈՑՈ ԱՆՆԱՐՈՏ ՅՈՒՍՈՅ ԱՍԵՂՆԱՐ, որոյ միջնորդութեամբ պարտաւորեցաւ հայը մէկ ձեռքը Դիտգինեան լրագրէն և միւսը նարօտահիւս ծաղկեայ պտակ մի առած՝ որոնել յաւղանդիր այն անձերը, որոյ կենդանութեան մէկ բուպէն արագային երջանիկ դար մի պատրաստած է ազդին և հայրենեաց, փնտռել այն պատուական անձերը որոյ աշխատութեան բրախիքը, առաւօտեան ցօղէն ու գարնանայ յորդահոտ անձրեւէն աւելի զօրութիւն աը ուսած են հայրենեաց մարմանդին պողաւէտ ծառերուն, փնտռել այն բրանաջան Սշակները որք ազգասիրութեան և կրօնասիրութեան բարի սերմնիքը բուսուցեր են միշտ ընդունակ որտեղու մէջ, գանձել դանոնք ազգային

պատմութեանց մէջ ոսկեղէն տառերով դրօշ մեայ, և ուրախութեան տօներ կատարել ՚ի նշան երախտագիտութեան, ձայնակից ըլլալով Սօր մերայ Ս. եկեղեցւոյ ու ցնծութեան ազազակներով օգը լեցնելով և երկիրը թընթացնելով . . . : Առաջին երախտագիտ Հայը տալիս ամէ կատարել անխափան նոցա փառաւոր յիշատակները գովաբանելով, կուխ տէ այն նոր քնէն արթնցած Հայը ամենայնիւ նոցա շաւղացը հետեւել յորոց շեղել տուած էր ագիտութիւնը : Արդանէ Հայրենի փառաց ՚ի սրտէ նախանձախնդիր Հայը ՚ի սէր Ս. ուխտին, Հայրենեաց պայծառութեան, և Ագրին բարեբաւութեան, ՚ի տէր յուսացած սուր ՚ի ձեռքին մինչև ՚ի մահ քաղութեամբ պատերազմող Նահատակները և նոյն օրը նոցա կը նուիրէ ցնծութեան տօներով : Արդանէն ՚ի պայծառութիւն Եկեղեցւոյ և ՚ի բարգաւաճութիւն Հայրենեաց արիւն զրախնք թափող երկու բանքարաշահ հաւատարիմ ծառաները զՍահակ զՍտրովյ սրբազան Թարգմանիչներ, հայ գպրութեան և լուսաւորութեան երկորին ճրագունք, և հայրենեաց վառագեղ նաւուն ազոտաւ բարք և զեկուարք, որոց աշխատութեան պատգը, բոլոր հայկազն մանկուոյ երկնացորդ և հայ է և մանանայ . . . : Չեմ կրնար բոտ օրինի այնպիսի անուն մի յառկացնել նոցա որ քաջ յարմարութիւն ունենայ այն անհամեմատ ծառայութեանց զոր ըրին ՚ի սէր ազգին, բայց եթէ « ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՐԿԻՐ ԱՐԵԳԱԿՈՒՆԵ » անուանել և նորա պառակեալ անդատանաց « ԳԱՐՆԱՅՆՈՅ ԱՐՓԻԱՅՆՅՈՒՆԱՋՐԵՒ » փառն զի սորա արեգակնակերպ յորանալով մեր ցանկալի Հայաստան աշխարհին հօրիզոնին վրայ, երբ նա ձեռն ՚ի ծնօտի ագիտութեան մուսկին մէջ կը հեծէր աղիւղորմ, ծաղկեցուցին զայն սահաւ ժամանակի մէջ : Չեմ ուզեր յիշել երկարօրէն, մի բոտ միւլէ թէ ինչպէս և սրբախա աշխատութեամբ և ճգամբ կրցան հեղինակ ըլլալ Հայկեան Նոյեան և Նախատեղծ Պարգայն խառն լեզուին յատուկ տառերուն, ընդ որ սորա տուարեցաւ Յունաստան նոցա առաջին փառքն ու պատիւը զոր իր գպրութեան հեղինակ Նաոմոսին կուտար, տեսնելով զի իւր այնչափ ժամանակէ ՚ի վեր մշակեալ ու ծաղկեալ լեզուն ու գպրութիւնը շատ ասորեր եղաւ Հայ նորագիւտ գպրութեան հետ բազմատեղով : Տեսան ամեն ազգեր շնորհաձիր լեզուի մի շնորհաձիր տառերը, տեսան նախատեղծ լեզուի մի նոր ոգին և զօրու

թիւնը . . . որով կրնամք խմատափրել քաջ, թէ, ստուգիւ Հայ բարբառը նոյն իսկ առաջին բարբառն է որ շնջեցաւ նորատեղծ երկրիս վրայ փափկութեան Վրախտին մէջ, իսկ այլ լեզուները՝ որ սփռած են ու ծաղկած յերեսս երկրի, իբր սրտիժ մի են, այն ամբարտաւան յանգիւստութեան որ ուղեցին ազաւ մնալ Վրոստոյ բարկութեանէն աշտարակի մի շինութեամբ . . . և հետեւաբար թէ նոցա լեզուին իշանագրերը և թէ գպրութիւնը նոցա յարմար . . . :

Սորա ուրեմն ստուգիւ կը պարտաւորի և Հայն ալ որ նոցա տանը կըսեցորի, իր անբաւ շնորհախալութիւնը երախտագիտութիւնը ու գոհութիւնը Սրբազան Թարգմանաց նուիրել և ուխտել ամեն տարի ցնծութեան տօներով կատարել նոցա փառաւոր և անմահ յիշատակը, ինչպէս կատարեց այս տարի սրտաքոյ կարգի շքեղ հանգէտներով, զոր պատիւ կը համարինք մանրաղնին հանգիսիս միջոցաւ հրատարակել ՚ի ցնծութիւն ճշմարիտ ազգասիրաց :

Ե. հանդէս Եկեղեցւոյն և Դպրոցին ՌԷ :

Սոյնբանէն քիչ մի ուշ եկեղեցին սկսուեցաւ և բաւական բազմութիւն հանդիսակից և ձայնակից ըլլալով սրբոյ եկեղեցւոյ, ժամարար Արժանապատիւ և Շնորհազարդ բարոյից Յովհաննէս վարդապետ Նապուաի կեան մէկ ժամու չափ գեղեցիկ ու ազգուատենախոսութիւն մի ընելով, նկարագրեց մեծ ճարտարութեամբ Սրբազան Թարգմանաց առ ազգն ցուցուցած երախտիքները և աշխատութիւնները և իրաւամբ պարտաւոր ըրաւ զՀայն ամենէն աւելի Սրբազան Թարգմանաց շնորհախալ ըլլալու . ապա յետ աւարտման սուրբ պատարագին զգեստաւորուած բոլոր գպրացի աշակերտներ կարգաւ սուղեկն բաղելով գպրոց եկան, ուր ազգային քաղցր երգեր նուաբելէն յետոյ երկու ճառ կարդացուեցաւ Ա. Սարժարանիս աշակերտներէն Պ. Արսէն Թաթաւաճեան Սանդի, և Բ. Խում-խաթուի գուրսի Ս. Պ. վարժարանի աշակերտներէն Պ. Արթուր Ս. Սարգսեան որ բաղելով թէ գիւղիս մէջ ՚ի պատիւ Թարգմանաց հանդէս պիտի կատարուի գեղեցիկ ճառ մի պատրաստած ըլլալով կարգաց մեծ պատիւ ընդունելով հանգիսակաւոյ կողմէն, զոր հանդիսիս մէջ կը հրատարակեմք արժան համարելով : Յետոյ շնորհափայլ Յովհաննէս վարդապետը վերստին քաւորդէ մը աւելի ազգասիրութեան հայրե

նախկին թեան և Հայ յառաջագիմութեան վրայ առնաբանութիւն ընելով Ա. Հանդէսը աւարտեցաւ ժամը երեք ու կէսին :

Բ. Հանդէս Հայոց գերեզմանաբան Դիմաշ Կասարախյան պարտեցին մէջը :

Գիւղիս մէջէն երեք ազգասէր և աշխոյժող ի Ներսիսապետներ ի պատիւ Սրբազան ինքնապետական Հանդիսի մը կատարման պատրաստութիւն տեսնելով ու ուզելով որ նոյն Հանդէսին հանդիսակից ըլլալու փափաքողներուն իղձը ըստ բաւականին լեցնեն, տամ սակ ապել տալով 20 դահլիսի, այնուհետև իրենցին նոյն զիշերը պարկեշտ զբօսանքով անցունել :

Յիշեալ երեք մեծարդոյ ազգասէրները կանխաւ խնայնելով թաղական խորհրդոյ, գործոցին բոլոր աշակերտները, վարձապետ և եկեղեցականաց դառը ժամը 10ին հրաւիրեցին յիշեալ տարուէն, ուր ամեն բան տեւողահանդէր, նուազաններով ու քաղցր երգերով սեղանի նստեցան հրաւիրեալները, ճաշելէն յետոյ Եւսուֆեան մեծարդոյ Պ. Տիգրան գործոցին Տեսուչը իր շնորհակալութիւնը վարձարանին ուսուցչոյ յայտնելով, նոյն կենաց բաժակ առաջարկեց և պերճիմաստ Պ. Յ. Սիմոն որ իր անունով թէ Հայկաբաւ նութեան և թէ Գաղղիարէնի գաւառու է, Օսմանեան պետութեան, և գործոցներու օր ըստ օր յառաջագիմութեան բաժակ առաջարկեց, ի վերջոյ շնորհաբալ Յովհաննէս վարդապետն ալ հաճեցին տանախօսութիւն մի ընելով վեհափառ ՍԱՆԹԱՆ ԱՊՏ-ԻՒՆ ԱՅԻԶ կայսեր կենաց, Հայ յառաջագիմութեան և միութեան վերջին բաժակը առաջարկելով Ա. հացկերոյթն աւարտեցաւ, և կեղեցականք և աշակերտք մեկնեցան մեծ շնորհակալութեամբ :

Ենթադրեալ ժամը 12 1/2ին Բ. սեղանին նստեցան տամախաւորք, գեղեցիկ նուազարաններով և ազգային երգերով ճաշելէն ետքը, մեծապատիւ Օգոստոս Էփենտին հաճեցին ճաշ մի խօսեցաւ ի շնորհակալութիւն մեծազօր պետութեան և ամեն մէկ հաստատմին վերջերը բոլոր բազմութիւն մէկ բերան ափէն աղաղակներով օղլ կը լեցնէին, յետոյ հանդիսակիցներէն ուսուցիչներ ու վառվառն երիտասարդ Պ. Միքայիլ Նորիկեան գեղեցիկ ճառախօսութեամբ մի յայտնեց իր մեծ շնորհակալութիւնը առ հանդիսականս որք հաճեցան իրենց ներկայութեամբ պատիւ բերել Հանդիսին և ուխտեցին ամեն

տարի կատարել անխափան սոյն Հանդէսը :

Չեմ կրնար ըստ օրինի նոյն գիշերուան նկարագիրը ընել, լուսին իր արծաթափայլ ճառագայթները կարծես թէ բոլորովին պարտեղին վրայ սփռած և հազարաւոր կանգիւղներ ու հարիւրաւոր բաղնիքներ, թող երեւակայե ընթերցողը թէ ինչ պայծառ և ինչ շքեղ տեսարան մի կը ներկայացնէին : Երկու երեք հազարի չափ խուռն բազմութիւն մի արք և կանայք պարտեղը լեցունեցան, և այնչափ բազմութիւն կարծես թէ ամենքը մէկ սիրտ մէկ հոգի խաղաղութեան դրօշակին տակը տնկաւորած էին և այնպիսի պարկեշտութիւն մի կը թաղաւորէր բոլոր հանդիսակաւ նայր վրայ մինչև հանդիսատեսն այլազգեաց մեծ զարմանք պատճառեց :

Եւ չեմ ուզեր խօսքս երկնցնել որպէս զի ազգասէնց նախանձորդներու նախանձու կրից բորբոքման նիւթ մատուցած չքրտմբ : Վիստ իրենց, և յաւիտենական աւժութիւն նախատինք, որք մաղ մի կը վնասուին մարտի ընելու, շիւղ մի գերան, և լու մի ուղտ, բայց թող համոզուին քաջ օր սիրով մէկ տեղ համախմբած հանդիսի մի մէջ երբէք գործ չունին և նպատակնուն պիտի չի հասնին, և թէ չեն կարմիր, թող փոքր ընկերութեանց կանդաւանս պատճառ քրտն, այսպիսի բազմութեան մի մէջ իրենց ձայնը ճըճի մի ձայնէն աւելի զօրութիւն չունի : Երստ է ամբարիշտ և անիրաւը ամեն զոր պարտութիւնները անմեղ մի գլխուն դիզել երբ անտեղի փաստերը իրեն վահան, ստախտութիւնը՝ զէնք, վատութիւնը՝ նպատակ, և նախատինքը յաղթութիւն կը սեպէ :

Նորէն նպատակնուն գառնալով : Բոլոր գիշերը ամենապարկեշտ զբօսանքներով և հրախաղութեամբ անցնելով, ժամը 7ին ոմանք առնեցին դարձան մեծ շնորհակալութեամբ և ոմանք մինչև սառու շարունակեցին խընդութիւններն :

Ի վերջոյ մեր և հանդիսականաց խորին շնորհակալութիւնը հրապարակաւ ազգասէր Տնօրէններուն յայտնելով կը վերջացնենք խօսքերնիս ամեն տարի սոյն շքեղ հանդիսին կատարուելուն փափաքելով, և առաջարկելով սիրելի ազգայնոց, ինչպէս որ Սրբոց Վարդանանց երախտիքը ճանչնալով ուխտեցինք աւրուոյն չըմանին մէջ օր մի նոյն անուան նուիրելով աւրբ պահէլ այսինքն ՅԻՄԵԱՅԻ, նոյնպէս թարգմանչացն ալ, արոյ սանը կը սեպուիմք ամենքս :

